

వార్షికి రామాయణం

అయోధ్యకాండ

28. అష్టావింశః సర్గః - వనదుఃఖప్రతిబోధనమ్

|| వనదుఃఖప్రతిబోధనమ్ ||

న ఏవం బ్రువతీం సీతాం ధర్మజ్ఞో ధర్మవత్సలః |
 న నేతుం కురుతే బుద్ధిం వనే దుఃఖాని చింతయన్ || 1 ||
 సాంత్యయిత్వా పునస్తాం తు బాష్పపర్యాకులేక్షణామ్ |
 నివర్తనార్థే ధర్మాత్మా వాక్యమేతదువాచ హా || 2 ||
 సీతే మహాకులీనాఽసి ధర్మే చ నిరతా సదా |
 ఇహాచర స్వధర్మం త్వం మా యథా మనసః సుఖమ్ || 3 ||
 సీతే యథా త్వాం వక్ష్యామి తథా కార్యం త్వయాఽబలే |
 వనే దోషా హి బహవో వదతస్తాన్నిబోధ మే || 4 ||
 సీతే విముచ్యతామేషా వనవాసకృతా మతిః |
 బహుదోషం హి కాంతారం వనమిత్యభిధీయతే || 5 ||
 హితబుద్ధ్యా ఖలు వచో మయైతదభిధీయతే |
 సదా సుఖం న జానామి దుఃఖమేవ సదా వనమ్ || 6 ||
 గిరినిర్దురసంభూతా గిరికందరవాసినామ్ |
 సింహానాం నినదా దుఃఖాః శ్రోతుం దుఃఖమతో వనమ్ || 7 ||
 క్రీడమానాశ్చ విస్రంభా మత్తాః శూన్యే మహామృగాః |
 దృష్ట్వా సమభివర్తంతే సీతే దుఃఖమతో వనమ్ || 8 ||
 సగ్రాహాః సరితశ్చైవ పంకవత్యశ్చ దుస్తరాః |
 మత్తైరపి గజైర్నిత్యమతో దుఃఖతరం వనమ్ || 9 ||
 లతాకంటకసంకీర్ణాః కృకవాకూపనాదితాః |
 నిరపాశ్చ సుదుర్గాశ్చ మార్గా దుఃఖమతో వనమ్ || 10 ||
 సుప్యతే పర్ణశయ్యాసు స్వయం భగ్నాసు భూతలే |
 రాత్రిషు శ్రమఖిన్నేన తస్మాద్దుఃఖతరం వనమ్ || 11 ||
 అహోరాత్రం చ సంతోషః కర్తవ్యో నియతాత్మనా |
 ఫలైర్పక్షావపతితైః సీతే దుఃఖమతో వనమ్ || 12 ||
 ఉపవాసశ్చ కర్తవ్యో యథాప్రాణేన మైథిలి |
 జటాభారశ్చ కర్తవ్యో వల్కలాంబరధారిణా || 13 ||

వాల్మీకి రామాయణం

అయోధ్యకాండ

28. అష్టావింశః సర్గః - వనదుఃఖప్రతిబోధనమ్

దేవతానాం పితౄణాం చ కర్తవ్యం విధిపూర్వకమ్ |

ప్రాప్తానామతిథీనాం చ నిత్యశః ప్రతిపూజనమ్ || 14 ||

కార్యస్తిరభిషేకశ్చ కాలే కాలే చ నిత్యశః |

చరతా నియమేనైవ తస్మాద్దుఃఖతరం వనమ్ || 15 ||

ఉపహారశ్చ కర్తవ్యః కుసుమైః స్వయమాహూతైః |

ఆర్షేణ విధినా వేద్యాం బాలే దుఃఖమతో వనమ్ || 16 ||

యథాలభ్యేన సంతోషః కర్తవ్యస్తేన మైఖిలి |

యతాహరైర్వనచరైర్నిత్యం దుఃఖమతో వనమ్ || 17 ||

అతీవ వాతాస్తిమిరం బుభుక్షా చాత్ర నిత్యశః |

భయాని చ మహాంత్యత్ర తతో దుఃఖతరం వనమ్ || 18 ||

సలీసృపాశ్చ బహవో బహురూపాశ్చ భామిని |

చరంతి పృథివీం దర్శాత్తతో దుఃఖతరం వనమ్ || 19 ||

నదీనిలయనాః సర్పా నదీకుటిలగామినః |

తిష్ఠంత్యావృత్య పంథానం తతో దుఃఖతరం వనమ్ || 20 ||

పతంగా వృశ్చికాః కీటా దంశాశ్చ మశకైః సహ |

బాధంతే నిత్యమబలే తస్మాద్దుఃఖతరం వనమ్ || 21 ||

ద్రుమాః కంటకినశ్చైవ కుశకాశాశ్చ భామిని |

వనే వ్యాకులశాఖాగ్రాస్తేన దుఃఖతరం వనమ్ || 22 ||

కాయక్లేశాశ్చ బహవో భయాని వివిధాని చ |

అరణ్యవాసే వసతో దుఃఖమేవ తతో వనమ్ || 23 ||

క్రోధలోభా విమోక్తవ్యా కర్తవ్యా తపసే మతిః |

న భేతవ్యం చ భేతవ్యే నిత్యం దుఃఖమతో వనమ్ || 24 ||

తదలం తే వనం గత్వా క్షమం న హి వనం తవ |

విమృశన్నిహ పశ్యామి బహుదోషతరం వనమ్ || 25 ||

వనం తు నేతుం న కృతా మతిస్తదా బభూవ రామేణ యదా మహాత్మనా |

న తస్య సీతా వచనం చకార త త్తతోఽబ్రవీద్రామమిదం సుదుఃఖితా || 26 ||

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాండే అష్టావింశః

సర్గః || 28 ||

అమరసిద్ధి అమర్